QDB-36	This Question Booklet Contains 4 Printed Pages	પ્રશ્નપુસ્તિકા ક્રમાંક	

Subject: **અર્થશાસ્ત્ર** **(Main Examination)** **Conventional Paper**

Medium: **Gujarati**

ઉમેદવારનો બેઠક નંબર

સમય : 3 કલાક	**Time : 3 Hrs.**
કુલ ગુણ : 200	**Total Marks : 200**

સૂચના: (1) પ્રશ્નપત્ર A, B અને C ભાગમાં છે, પ્રત્યેક ભાગમાં લખવાના પ્રશ્નો તથા તેના ગુણ આપવામાં આવેલ છે.

(2) પ્રત્યેક ભાગમાં પ્રશ્નોના જવાબ એક સાથે - સળંગ ક્રમવાર જવાબવહીમાં લખવાના રહેશે. તેમજ એક ભાગના પ્રશ્નનોના જવાબ સાથે બીજા ભાગના પ્રશ્નોના જવાબ લખવા નહીં. જો આ રીતે એક ભાગના પ્રશ્નોના જવાબ સાથે બીજા ભાગના પ્રશ્નોના જવાબ લખેલા હશે તો તે તપાસવામાં આવશે નહીં.

(3) ભાગ A, B અને C માં ના પ્રશ્નોના જવાબ નિર્ધારિત શબ્દોમાં લખવા.

(4) જો અંગ્રેજી ભાષામાં આપવામાં આવેલ પ્રશ્નો અને તેના ગુજરાતી અનુવાદમાં તફાવત જણાય તો, અંગ્રેજી ભાષાનો પ્રશ્ન તે માટે માન્ય ગણવાનો રહેશે.

(5) ઉત્તર અંગ્રેજી અથવા ગુજરાતી બે પૈકી આપે વિકલ્પ આપેલ એક જ ભાષામાં લખવાના રહેશે. બંને ભાષામાં જવાબો એક સાથે લખી શકાશે નહીં.

વિભાગ - A **(40 Marks)**

સૂચના : 1) પ્રશ્નપત્ર ક્રમાંકઃ 1 થી 20.
2) બધા જ 20 પ્રશ્નોના જવાબો લખવાના છે.
3) દરેક પ્રશ્નોના 2 ગુણ છે.
4) જવાબ આશરે 20 થી 30 શબ્દોમાં લખવા.

001. અર્થશાસ્ત્રના પિતા કોણ કહેવાય છે? શા માટે?

002. કયા કારણસર ગ્રાહક ઉંચી કિંમતે પણ વધુ ખરીદી કરવા પ્રેરાય છે.

003. માંગ મૂલ્ય સાપેક્ષ કયારે કહેવાય છે? કોઈ એક વસ્તુનુ નામ આપો જેની માંગ, સામાન્યતઃ મૂલ્ય સાપેક્ષ હોય છે.

004. સમ-સીમાન્ત તુષ્ટિગુણનો સિધ્ધાંત જણાવો અને તેનું નિર્ણય કરવામાં મહત્ત્વ દર્શાવો.

005. ધારો કે એક ગ્રાહક નું બજેટ બંધન $P_1Q_1 + P_2Q_2 = Y$ આપેલ છે. સરકાર એક સામટો વેરો [lump-sum tax] 'T' જેટલો નાંખે છે, અને વસ્તુ '1' ઉપર ચોક્કસ કર 't' દરે નાંખે છે તથા વસ્તુ '2' ને 'S' દરે સબસીડી આપે છે. ગ્રાહકની બજેટ રેખાનું નવુ સમીકરણ શું થશે?

006. ઉત્પાદન વિધેય નો ગ્રાફ બિન-સુરેખ હોય છે. સમજાવો.

007. અલ્પહસ્તક ઈજારા વાળા બજારની વિશિષ્ટ ખાસીયતો જણાવો.

008. ''નફો મહત્તમ કરનાર પેઢી પોતાનો ધંધો માંગ રેખાના મૂલ્ય નિરપેક્ષ ભાગ ઉપર કોઈ દિવસ ચલાવતી નથી.'' સમજાવો.

009. સૂક્ષ્મલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર બેરોજગારી અને વ્યાપાર તુલા જેવી ચલરાશીઓ ની ચર્ચા કરે છે. જ્યારે બૃહદલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર કાચા તેલનો ભાવ અને કોમ્પ્યુટરનું કુલ ઉત્પાદન, જેવી ચલરાશીઓ ની ચર્ચા કરે છે. ટિપ્પણી કરો.

010. GNP અને GDP વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.

011. જ્યારે મરઘીના બચ્ચાનો જન્મ થાય ત્યારે વાસ્તવિક GDP વધે છે અને મનુષ્યને બાળક જન્મે ત્યારે વાસ્તવિક GDP ઘટે છે. ટિપ્પણી કરો.

012. રાજકોષીય ખાધ અને વેપારી ખાધ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.

013. જથ્થાબંધ ફુગાવો અને છૂટક ફુગાવા વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.

014. આર્થિક વૃધ્ધિ અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.

015. વ્યાપારી ચક્રોના નિયંત્રણ માટે સ્વયં સંચાલિત સ્થિરક (automatic stabilisers) ની ભૂમિકા ચર્ચો.

016. ત્રણ પ્રાચલોના નામ જણાવો જે સ્વતંત્ર ખર્ચ (કેઈન્સનો) ગુણક ની માત્રા નક્કી કરે છે. અને જેથી એક ખુલ્લા અર્થતંત્રમાં રાજકોષીય નીતિ અસરકારક બને છે.

017. અન્ય વિત્તિય અસક્યામતો કરતાં ઓછુ વળતર આપવા છતાં લોકો રોકડ નાણું શા માટે હાથ ઉપર રાખે છે?

018. મધ્યસ્થ બેંક દ્વારા નાણાં પુરવઠાનું નિયંત્રણ કરતાં સાધનો ચર્ચો.

019. ભારતના સંદર્ભમાં ''ગરીબી રેખા'' ના ખ્યાલની વ્યાખ્યા આપો.

020. આમ તો વિદેશ નિવેશ સૂચિ મૂડી રોકાણ અને સીધું વિદેશી મૂડીરોકાણ બંને ઈચ્છનીય છે, પરંતુ પૂર્વ કરતાં પાછલું વધારે સારૂ છે. શા માટે?

વિભાગ - B (60 Marks)

સૂચના : 1) પ્રશ્ન ક્રમાંકઃ 21 થી 32.
2) બધા જ 12 પ્રશ્નોના જવાબો લખવાના છે.
3) દરેક પ્રશ્નોના 5 ગુણ છે.
4) જવાબ આશરે 50 થી 60 શબ્દોમાં લખવા.

021. 'અર્થશાસ્ત્ર એક ''દારૂણ'' (dismal) વિજ્ઞાન છે.' ટિપ્પણી કરો.

022. 'ઉચ્ચ વસ્તુઓ માટે માંગ નો નિયમ કાયમ સાચો ઠરે છે.' સમજાવો.

023. કદના વધતા વળતર નો નિયમ બાહ્ય આર્થિક લાભ (economics of scale) દર્શાવે છે. ટિપ્પણી કરો.

024. જે. એ. શુમ્પીટર દ્વારા આપેલ નફાનો સિધ્ધાંત સમજાવો.

025. ''એક સ્પર્ધાત્મક ઉત્પાદકે ટૂંકાગાળામાં ઉત્પાદન ચાલુ રાખવુ કે નહિં તે માટે સરેરાશ અસ્થિર ખર્ચ ધ્યાનમાં લેવુ પડે, શ્રેષ્ઠ ઉત્પાદનનો જથ્થો નક્કી કરવા સીમાંત ખર્ચ ને ધ્યાનમાં લેવુ પડે અને નફો તથા નુકશાન ગણવા સરેરાશ કુલ ખર્ચ ને ધ્યાનમાં લેવુ પડે.'' ચર્ચો.

026. સીગારેટ ઉપરનો વેરો કદાચ સૌથી ઓછો ધૃણાપાત્ર છે. શા માટે?

027. અખબારો અને સામાયિકોની કિમતો જડ હોય છે. શા માટે?

028. શું વાસ્તવિક માથાદિઠ GDP આર્થિક સુખાકારીનું સારૂ માપ છે? શા માટે અથવા શા માટે નહિ?

029. બેંકો હવામાંથી નાણાં ઉભી નથી કરતી. તે અન્ય અસક્યામતોને નાણામાં આમૂલાગ્ર બદલી નાંખે છે.' ચર્ચો.

030. 'રૂપીયો-ડોલર (USA) હુંડિયામણ દર 1965 માં 'રૂપીયા 5 = એક ડોલર' હતો જે અત્યારે (ઓગસ્ટ 21, 2016) રૂ. 67 = એક ડોલર છે. આ પરિવર્તન માટેના કારણો સમજાવો.

031. ભારતીય રિઝર્વ બેંક કુલ 350 બીલીયન ડોલર વિદેશી હુંડિયામણની અનામતો ધરાવે છે. કેટલાક તજજ્ઞો નો અભિપ્રાય એવો છે કે આ જથ્થો વધુ પડતો છે જ્યારે બીજા કેટલાક તજજ્ઞો નો અભિપ્રાય એવો છે કે આ જથ્થો ખૂબજ ઓછો છે. સમજાવો.

032. વૈશ્વિકરણ ની વ્યાખ્યા આપો અને તે માપવાની એક પધ્ધતિ જણાવો.

વિભાગ - C (100 Marks)

સૂચના : 1) પ્રશ્ન ક્રમાંકઃ 33 થી 39.
2) નીચેના 7 પૈકી ગમે તે 5 પ્રશ્નોના જવાબો લખવાના છે.
3) દરેક પ્રશ્નના 20 ગુણ છે.
4) જવાબ આશરે 200 શબ્દોમાં લખવા.

033. કિંમત ભેદભાવ એટલે શું? ત્રીજી કક્ષાનો કિંમત ભેદભાવનો કિસ્સો સમજાવો. તે કઈ શરતો હેઠળ નફાકારક નિવડશે તે જણાવો અને નફો મહત્તમ કરનાર ઈજારાદાર કેવી રીતે ગ્રાહક અધિશેષ નો અમુક ભાગ પોતાના તરફ સ્થાનાંતરિત કરશે તે દર્શાવો.

034. હેકસર-ઓહલીનના વેપારના મોડેલની મદદથી એ દર્શાવો કે ‘વેપાર-નહિ’ કરતા ‘મુક્ત વેપાર સારો છે.’ શું વેપારમાં ભાગીદારોને તેના એક સરખા લાભ મળે છે? સમજાવો.

035. ધારો કે નીતિ ઘડનારાઓ વ્યાજદરો ને અસર કર્યા વગર GDP માં વધારો કરવા માંગે છે. નાણાંકીય અને રાજકોષીય નીતિ નું એવું મિશ્રણ દર્શાવો કે જેનાથી આ ધ્યેય હાંસલ કરી શકાય. તમારી ભલામણોની મર્યાદાઓ ચર્ચો.

036. આંતરરાષ્ટ્રિય વેપાર સંગઠન (WTO) દ્વારા વિશ્વના વેપાર અને મૂડીરોકાણમાં લવાયેલાં ફેરફારોની ચર્ચા કરો. વિકસતા દેશોએ આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર સંગઠન સાથે કઈ બાબતો અંગે હજુ ઉકેલ મેળવવાનો બાકી છે? ચર્ચો

037. કાળું નાણું એટલે શું? તે કેવી રીતે ઉદ્‌ભવે છે? તેની અર્થતંત્ર ઉપરના પરિણામોની ચર્ચા કરો.

038. ગુજરાતના આર્થિક વિકાસમાં સહકારી પ્રવૃત્તિઓના ફાળા ની ચર્ચા કરો.

039. આર્થિક વૃધ્ધિ તે મિશ્ર વરદાન છે. તેના ફાયદા અને ગેરફાયદા સમજાવો.

QDB-36	This Question Booklet Contains 4 Printed Pages	પ્રશ્નપુસ્તિકા ક્રમાંક	

Subject: **Economics** **(Main Examination)** **Conventional Paper**

Medium : **English**

ઉમેદવારનો બેઠક નંબર

સમય : 3 કલાક	**Time : 3 Hrs.**										
કુલ ગુણ : 200	**Total Marks : 200**										

N.B.: 1) The question paper has been divided into three parts, "A", "B" and "C". The number of questions to be attempted and their marks are indicated in each part.

2) Medium of question paper is "English / Gujarati". Write in the language preference given by you.

3) Answer to all questions of each part should be written continuously in the script and should not be mixed with those of other parts. In the event of candidate writing answers to question in a part different to the one to each the question belongs, the question shall not be assessed by examiner.

4) The candidate should write the answer within the limit of words prescribed in the parts "A", "B" and "C".

5) Answer should be written in a one of the two languages. Answer should not be written in both the languages in the same paper.

PART - A **(40 Marks)**

Instructions:
1) Question No. 1 to 20.
2) Attempt all 20 questions.
3) Each question carries 2 marks.
4) Answer should be given approximately in 20 to 30 words.

001. Who is regarded as the father of Economics? Why?

002. What makes a consumer to buy more of a commodity even at a higher price?

003. When is demand said to be price elastic? Name a product whose demand is, in general, price elastic.

004. State the equi-marginal principle and indicate its significance in decision making.

005. Suppose the consumer's budget constraint is given by $P_1Q_1 + P_2Q_2 = Y$. The government imposes a lump-sum tax of T, a specific tax on good 1 @ t, and a subsidy on good 2 @ s. What is the equation of the consumer's new budget line?

006. The graph of production function is non-linear. Explain.

007. State the salient features of the monopolistically competitive market.

008. A profit maximising firm never operates on the inelastic part of the demand curve. Why?

009. While Microeconomics deals with variables like unemployment and balance of payments, Macroeconomics discusses variables like crude oil price and number of computers manufactured. Comment.

010. Distinguish between GNP and GDP.

011. When a chicken is born, per capita real GDP goes up; when a child is born, per capita real GDP goes down. Comment.

012. Distinguish between fiscal deficit and trade deficit.

013. Distinguish between retail inflation and wholesale inflation.

014. Distinguish between economic growth and economic development.

015. Discuss the role of automatic stabilisers in taming business cycles.

016. Name the three parameters which determine the magnitude of the autonomous expenditure (Keynesian) multiplier, hence the effectiveness of the fiscal policy, in an open economy.

017. Why do people hold money, even though it earns a lower return than the other financial assets?

018. Discuss the instruments through which the Central Bank regulates the money supply.

019. Define the concept of the "poverty line" with reference to India.

020. While both foreign portfolio investment and foreign direct investment are desirable, the latter is better than the former. Why?

PART - B **(60 Marks)**

Instructions:
1) Question No. 21 to 32.
2) Attempt all 12 questions.
3) Each question carries 5 marks.
4) Answer should be given approximately in 50 to 60 words.

021. Economics is a "dismal" science. Comment.

022. The law of demand always holds good for superior goods. Explain.

023. Increasing returns to scale implies economies of scale. Comment.

024. Explain the theory of profit propounded by J.A. Schumpeter.

025. "A competitive producer must look to average variable cost in determining whether or not to produce in the short-run, to marginal cost in deciding upon the best volume of production and to average total cost to calculate profits or losses." Discuss.

026. A tax on cigarettes is perhaps the least hated. Why?

027. News papers and Magazines prices are sticky. Why?

028. Is real GDP per capita a good measure of economic well-being? Why or why not?

029. "Banks do not create money out of thin air. They transmute other forms of wealth into money". Discuss.

030. The rupee-dollar (USA) exchange rate was at Rs. 5 per dollar in 1965 and it stands at around Rs. 67 per dollar currently (Aug 21, 2016). Explain the factors responsible for this change.

031. The Reserve Bank of India holds about $350 billion worth of the foreign exchange reserves. Some experts say it is too much while some others opine it is too little. Explain.

032. Define globalisation and give one method of measuring it.

PART - C (100 Marks)

Instructions:
1) Question No. 33 to 39.
2) Attempt any 5 out of 7 questions.
3) Each question carries 20 marks.
4) Answer should be given approximately in 200 words.

033. What is price discrimination? Consider a case of the third degree price discrimination, list the conditions under which it is profitable to practice, and show how a profit maximising monopolist could transfer a part of the consumers' surplus to itself?

034. Using the Heckscher-Ohlin model of trade, show that free trade is better than no trade. Do the trade partners share the gain equally? Explain.

035. Suppose the policy-makers desire to raise GDP without affecting interest rate. Suggest a mix of fiscal and monetary policy measures that could achieve this goal. Discuss the limitations of your recommendation.

036. Discuss the changes that have been brought about by the World Trade Organisation (WTO) in the trade and investment environment of the world. What issues the developing economies have yet to resolve with the WTO? Discuss.

037. What is black money? How it is created? Discuss its consequences on the economy.

038. Explain the contribution of cooperative activities in the economic development of Gujarat.

039. Economic growth is a mixed blessing. Elucidate the pros and cons of it.